

פרשת כי תבוא

לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי (כו, יג)

'ולא שכחתי' מלברכך על המעשרות. (רש"י).

ובצל"ח (ברכות מ, ב) ביאר דאע"ג דברכת המצות דרבנן, וא"כ היאך דרשו כן רז"ל בגוף הפסוק, ונראה לומר דמ"מ מדאורייתא מחויב בהודיה לה' שזיכהו בקיום המצוה. והק' חכ"א לדבריו מהא דאמרו בגמ' ברכות (טו, א) דחרש השומע ואינו מדבר שתרם, תרומתו תרומה בדיעבד לרבי יוסי, ואע"ג דס"ל לרבי יוסי דקרא קריאת שמע ולא השמיע לאזנו לא יצא, שאני ק"ש דהויא דאורייתא, אבל ברכת התרומה אינו אלא דרבנן, ע"כ. וקשה חיוב הודיה על קיום המצוה דהוא דאורייתא וכאמור לעיל להיכן הלך. ונימא דמטעם ביטול קיום דין זה לא תהא תרומתו תרומה.

ונראה דדוקא גבי ברכת המצות הנעשות קודם המצוה יש מקום לומר דיעכבו את המצוה, (א"ה, והיינו דברכת המצוה הרי היא פרט בקיום המצוה, ואפילו להני דס"ל דשרי לברך אחר עשית המצוה). אבל גבי חיוב ההודיה שחידש הצל"ח, שכל מהותו הוא ההודיה על שזכה לקיים המצוה בשלימות, ומשום כך דינו וחיובו שיודה רק אחר שקיים המצוה, בזה ליכא ס"ד שאם ביטל חיוב זה דמיגרע גרע גם בגוף קיום המצוה, שהרי חיוב זה נתעורר רק בשעה שסיים עשית המצוה, ואיך נאמר דאם ביטל חיוב חדש זה, משו"ה יפסיד קיום המצוה שעשעה בשלימותה.

מקור: דרוש וחיידוש לרבי עקיבא איגר ברכות שם